

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 77 • Maribor, torek, dne 9. julija 1940 • Leto XV

Huda reakcija nam ne sme jemati poguma

Z neverjetno perfidnostjo reakcionarna propaganda ustvarja danes »živčno vojno« po vsem svetu. V živčnosti, ki je čisto nepotrebna, so ljudje zmedeni, strahopetni in bojazljivi, kar jim jemlje tudi voljo za pozitivnost, za konstruktivizem po logiki in znanstvenih ugotovitvah. Človeštvo v splošnem morda še ni živelo v taki duhovni krizi kakor danes, ki je prav tako namenoma vprizorjena kakor vse druge reakcionarne etape prejšnjih dob s katerekoli strani.

Včasih smo rekli, da je tisk najmočnejše orodje naprednega duha. Časopisje je orožje, ki bistri duha in spremlja razvoj kot pomoček. Zato mora biti resno, resnično, poučno, to je, napredno kulturno. Danes imamo še radio. Ali ustrežata časopis in radio temu namenu? Beri časopis, poslušaj radio, pa boš videl, da nista svobodna. Iz prejšnjih dob vemo, da so kapitalisti kupili in izdajali celo vrsto listov, ki so zastopali njih interese ter informirali javnost tako, kakor je bilo njim prav. Taka propaganda, ki je bila navadno velika in obsežna, je seveda informirala javnost po svoje, dočim resno, ljudstvu koristno časopisje ni moglo dovolj krepko pobijati širokopoteznega varanja.

Danes nadomešča to kapitalistično časopisje umetno »vprizorjena« živčna vojna, ki jo hlastno pospešujejo povsod in ima težke posledice splošne duhovne krize.

Metode današnje reakcije imajo jako žalostne posledice.

To pa nam ne sme jemati poguma. Človek se je razvil iz primitivnosti. Boril se je vedno za napredek. Zato je danes človek. Z razvojem se je pa izpreminjal tudi način življenja in boj napredka proti reakciji. Današnja reakcija ima posebne metode, ki jih ji nudi razvoj. Metode so hude, ker je razvoj prinesel nove pomočke. Toda človek je ostal človek, kulturnejši in naprednejši kakor je bil. Zato ga sedanja reakcija v razvoju sicer ovira, zadržala ali celo potlačila ga ne bo. Človeški duh deluje dalje preko živčne vojne, preko metod dobe. Tega se moramo zavedati vedno. Imamo krizo, hudo krizo, toda prav iz te strašne krize bo duh dvignil človeštvo v boljše svobodne čase.

Mi ne opustimo svojih načel, ne opustimo svojega ideala socializma, ki mora nastati ob našem boju na duhovnih ruševinah sedanje dobe.

Zakaj ruševine, ki jih imamo pred seboj, so nezdržljive z zdravim človeštvom in njegovo kulturno misijo.

Življenjski stroški za štiričlansko rodbino

Po najnovejši statistiki so narasli življenjski stroški v zadnjem letu za 600 dinarjev ter znašajo danes mesečno 2400 dinarjev. Toliko bi moral zaslužiti vsak delavec in nameščenec, ki preživlja sebe in še tri člane družine. Ako pa ne zasluži toliko, kaj potem? ...

Boji nad in okrog Norveške

Angleška letala od časa do časa napadajo nemška oporišča na Norveškem. Reuter javlja, da je neka angleška podmornica te dni torpedirala 5 nemških transportnih ladij v norveških vodah.

Za premoč na morju in v zraku

Angleška letala so natrosila mine vdolž vse norveške, danske, nemške, holandske, belgijske in francoske obale

Angleško letalsko zapovedništvo in admiraliteta javljata, da so angleška letala v zadnjih dveh tednih poizila minska polja vzdolž vse norveške, danske, nemške, holandske, belgijske in francoske obale, pa tudi v izlivih večjih rek, v svrhu da otežkočijo oz. sploh onemogočijo vsakršno plovbo nemškega trgovskega in vojnega brodogoja v Severnem morju in Atlantiku. Zlasti imajo ti ukrepi pomen v zvezi z nameranim nemškim napadom na Anglijo.

Kakor poroča angleška admiraliteta, je v zadnjih dneh naletelo na mine okrog 16 nemških ladij, med njimi tudi ena vojna ladja, ki so se vse potopile. Lov na mine ne bo dosti pomagal, ker letala nadzorujejo minska polja in jih tudi sproti obnavljajo.

Na koliko cenijo Angleži izgube nemških letal?

Angleška vlada objavlja, da ceni izgube nemških letal v boju z angleškimi letali od početka vojne in do sedaj na okroglo 2500. Izgube, ki so jih imela nemška letala v boju s Francozi, Belgijci in Nizozemci niso vštete. Bolj občutne kot zgube letal so za vsako armado zgube pilotov.

Vojna na morju

Nemška poročila pravijo, da so bile

zadnje čase zelo aktivne nemške podmornice in da so tri podmornice potopile: ena 54.000, druga 21.000 in tretja 32.000 ton sovražnega ladjevja. Udeleževali so se tudi zelo uspešno motorni čolni, ki imajo po dve torpedni cevi.

Angleži poročajo, da so v juniju potopili v petih dneh z bombami iz letal 5 nemških podmornic. Nad Anglijo je bilo sestreljenih od začetka vojne in do 4. julija 107 nemških letal.

Nemci javljajo potopitev ene angleške ladje v luci Plymouth, dveh rušil-

cev in ene križarke ter ene podmornice.

Mnenje ameriškega vojaškega strokovnjaka gen. Elliota

Ameriški vojaški strokovnjak Elliot je te dni izjavil, da je po njegovem mnenju mogoče zavzeti Anglijo samo tedaj, ako bo uničeno njeno brodogoja in s tem tudi onemogočena angleška blokada evropskega kontinenta. Ako hoče Nemčija zmagati, mora zmagati na morju. (Reuter.)

Hitler se je vrnil v Berlin kot zmagovalec

Italijanski zunanji minister grof Ciano prispel v Berlin

Dne 6. julija se je vrnil Hitler po dvanajsetmesečni odsotnosti v Berlin, kjer so mu priredili veličasten sprejem. Z njim so prispeli tudi vsi vidnejši generali. Na cestah je bilo okrog pol milijona ljudi in postavljene so bile tribune, na katerih so se zbrali odličniki nacističnega pokreta. Listi so pri tej priliki prinesli članke, v katerih citamo: »Adolf Hitler se vrača kot zmagovalec. Prispeval je k zmagi kot doslej še noben vodja naroda.« — ... Na tapetu so važni politični problemi

Listi se mnogo bavijo s prihodom

italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Berlin. V zvezi s tem opozarjajo, da se bodo vršili v Berlinu važni politični posveti, ki bodo predvsem posvečeni vprašanju jugovzhodne Evrope. Madžarska, Romunija in Bolgarija so se sedaj popolnoma naslonile na Berlin in Rim. Ker pa je med njimi precej spornih vprašanj, je treba te države najpoprej izmiriti med seboj. V teku posvetovanj bosta Hitler in Ciano razpravljala gotovo tudi o najnovejšem položaju, ki je nastal z zasedbo Besarabije po Sovjetski Rusiji.

Po prekinitvi odnošajev med Anglijo in Francijo

Očitki Petainove vlade Angležem

Radi napada Angležev na francosko vojno mornarico pri Oranu je Petainova vlada prekinila diplomatske odnošaje z angleško vlado. V uradnih poročilih, ki jih oddaja v radiu, Petainova vlada očita Angležem, da so vrnili Francozom dobro s hudim. Francoska mornarica je v vojni pomagala Angležem, sedaj pa jo Angleži napadajo in prelivajo kri francoskih mornarjev. Francoska vlada se je obvezala Hitlerju in Mussoliniju, da bo poklicala svojo vojno mornarico domov in jo razorožila. Oba imenovana sta obljubila, da se ne bosta poslužila francoske mornarice in jo uporabila za boj proti Angležem, za kar bi bila skrbela tudi francoska vlada sama.

Petainovo vlado krepko podpira italijanski in nemški tisk, ki označujeta postopanje Angležev za perfidnost in podlost brez primere. Zaseženje francoskih ladij po Angležih imenuje italijanski tisk navaden rop.

Kaj pravijo v Londonu?

Angleška vlada odgovarja na te očitke in pravi, da Francozi lahko verjamejo obljubam, ako hočejo, Anglija pa bo storila sedaj samo to, kar smatra, da je potrebno in v korist vojnih ciljev, ki sta si jih poprej postavili skupno s Francijo.

Podpredsednik angleške vlade in do vstopa v vlado predstavnik zastopstva delavske stranke v angleškem parlamentu Attlee je govoril o nastopu angl. mornarice ter dejal: »Če naj Francija zopet kdaj vstane, potem ne sme Anglija pasti. Branilci svobode ne smejo

oklevati z dejajni, ki jih položaj zahteva.«

Kaj je s francoskim vojnim brodogojem v Aleksandriji?

Po vseh znakih sodeč, se je francosko vojno brodogoja v Aleksandriji priključilo angleškemu. Kajti v Aleksandriji je sedaj videti polno francoskih mornarjev, ki do pred kratkim niso smeli zapustiti vojnih ladij.

Ako smemo verjeti raznim poročilom, je bilo te dni potopljenih še nekaj francoskih vojnih ladij, ki so plule v francoska pristanišča.

Oklopnica „Dunkerque“ potopljena

Angleška admiraliteta poroča, da so angleška letala zasledovala francosko oklopnico »Dunkerque«, ki se je prebila skozi obroč angleških vojnih ladij pri Oranu in odplula proti Toulonu v južni Franciji. Letala so napadla ladjo z bombami in je ladja nasedla. Dve angl. letali se s tega poleta nista vrnila.

Francoska letala napadla Gibraltar

kot v odgovor na napad angleške mornarice na francoske vojne ladje

Iz Madrida poročajo, da so po poročilih francoske admiralitete francoska letala metala bombe na Gibraltar in poskušala naprave v pristanišču, razen tega pa eno ladjo. Javljajo tudi, da so francoske ladje v Casablanci v Afriki (toda že ob Atlantskem oceanu), dobile nalogo, da napadajo angleške prevoze.

Francoska mornarica ostane oborožena

Vsled napada Angležev na francosko brodogoja pri Oranu v Afriki, sta Hitler in Mussolini sklenila, da se francoska mornarica, v kolikor se bo zatekla v francoske luke, ne razoroži, ampak ostane oborožena, za slučaj, da bi jo Angleži zopet napadli. Kakor znano, je bil eden izmed pogojev za premirje, da se francoska vojna mornarica vrne v domače luke, kjer bodo pod nadzorstvom nemške in italijanske komisije na ladjah demontirani topovi.

Verkebn ...

Konec bojev v Maginotovi črti

Šele dne 4. julija so se vdali zadnji oddelki francoskih čet v Maginotovi črti. Takoj potem so Nemci zapustili mesto Lyon, ki so se ga obvezali izprazniti šele tedaj, ko bo prenehal tudi ta zadnji francoski vojaški odpor.

Sprememba ustave v Franciji

Laval v ospredju

V Franciji prihaja na krmilo desničarski oz. filofašistični režim, ki ga bo predstavljali znani bivši ministrski predsednik Laval. Kakor poročajo iz Vichya, kjer je sedaj sedež francoske vlade, se je zbralo tamkaj 30 od 300 senatorjev, ki so od Lavalu predložene osnutke o reviziji ustave sprejeli.

Pavel Boncour, bivši predsednik francoske vlade in dolgoletni francoski zastopnik v društvu narodov, je prispel v New-York.

Panameriška konferenca prične zborovati 20. julija pod predsedstvom zunanjega ministra Hulla.

Sovjetski poslanik prispel v Beograd

Po 21. letih obnovljeni diplomatski stiki

Dne 7. julija je prispel v Beograd prvi sovjetski poslanik v naši državi Viktor Andrejevič Plotnikov s svojo ženo in hčerko ter oboje poslaništva.

Sprejem na kolodvoru je bil zelo prirčen. Poslanika je pričakal na postaji namestnik šefa protokola zunanje ministrsava dr. Matić. Po pozdravu se je poslanik z vsem obojem odpeljal v hotel »Bristol«, kjer bo poslaništvo začasno nastanjeno, dokler se ne bo vselilo v nove prostore (najbrž zaenkrat v poslaništvu bivše carske Rusije).

Novi poslanik ima šele 42 let in je absolvent poljedelske fakultete. Bil je

član trgovinskih odposlanstev v Iranu in na Kitajskem, potem odpravnik poslaniških poslov v Budimpešti, nato član ruskega poslaništva na Finskem in končno poslanik na Norveškem. Od koder je sedaj prispel v Beograd. S poslanikom je prispel tudi dopisnik Tassa Poletajev, ki je takoj navezal stike s centralnim presbirojem ministrskega predsedništva.

Želimo, da bi diplomatski stiki med obema državama ostali trajni in prijateljski ter da bi obrodili sadove, zlasti pa, da se bi ohranil mir in varnost v mejah in na področju, na katerem živimo eni in drugi.

Italijani napadajo

zavzeli so obmejno postojanko Kassale

Prodirajoč iz Eritreje ob Abesiniji so italijanske čete dne 4. julija zavzele obmejno angleško postojanko Kassale. Zasedba Kassale, tako pravijo v Rimu, pomeni konec premoči angleškega imperija v Afriki.

Angleži poročajo, da so Kassale izpraznili po načrtu in Italijanom prizadel težke izgube.

Angleži dodatno poročajo, da so pri Kassale zgubili Italijani 300 vojakov, 8 tankov, dve letali in zaplenili 60 čisto novih protiletalskih topov ter 4 milijone patron. V neki utrdbi pa so našli avstrijski top iz l. 1914.

V severni Afriki pa se bore Angleži za posest italijanske utrdb Capuzzo. Italijani pravijo, da so zavrnil Angleže. Angleži pa trde, da so uničili italijanske oddelke, ki so šli posadki v utrdbi na pomoč.

Italijani poročajo o napadih svojih bombnikov na Malto. Bombe iz letal so zadele arzenal in ga zažgale. V severni Afriki so bombardirali angleške hangarje, bencinske tanke itd. Skupno so Italijani uničili 17 angleških letal in dve trgovinski ladji.

Kdaj bo prišlo do pomorskih bitk v Sredozemskem morju?

V Sredozemskem morju doslej še ni prišlo do nobenih spopadov med vojno mornarico Italije in Anglije, ako iz vzamemo nepredvidene spopade med posameznimi ladjami izvidnicami, ki so poslane na križarjenje. Italijani so doslej javili potopitev enega angleškega rušilca in par podmornic, Angleži pa potopitev rušilca »Espero« in 13 italijanskih podmornic.

Romunija pod totalitarnim režimom

Poseben odposlanec kralja Karola v Berlin

Romunija se je docela naslonila na os Rim—Berlin, ker smatra, da jo bo sta ti dve državi najbolje zaščitili pred njenimi sosedi.

»Basler Nachrichten« poročajo iz Bukarešte, da je nova romunska fašistična vlada sporočila Nemčiji in Italiji, da ji ma bo dobavljala ves petrolej, kolikor ga ima in ves živež, ki ji preostaja. Vsi petrolejski vrelci, v kolikor so angleška in francoska last, bodo podržavljeni. To sporočilo da je odnesel v Berlin z letalom poseben kraljev odposlanec.

Iz Bukarešte so odšli vsi vidnejši predstavniki prejšnjih strank in nasprotniki bivše »Železne garde«, ki je sedaj gospodarica položaja. »Železna garda« pa sedaj zlasti nastopa proti židom, ki beže v Besarabijo.

V Sofiji in Budimpešti z nezaupanjem gledajo na ta preokret v Romuniji, ker se jim zdi, da bi nova romunski vlada hotela izpodkopati vpliv Budimpešte in

Sofije pri obeh državah osi. Nevarnost je v tem, ker je Romunija v stanju plačati vse usluge v petroleju.

General De Gaulle pred vojno sodišče

Francoska vlada je pozvala francoskega generala de Gaulleja, ki je v Londonu na čelu francoskega narodnega odbora, da se javi vojnemu sodišču. Z njim bo obtožen tudi francoski admiral Muselier, ki se prav tako nahaja v Londonu. Angleška vlada priznava francoski narodni odbor v Londonu kot edino legalno zastopstvo svobodnih Francozov. Med tem je bil de Gaulle v odsotnosti obsojen na 4 leta ječe.

V blaznosti je s sekuro ubil ženo in dva otroka profesor Tomislav Pavetič v Osijeku in se potem še sam obesil. Sin je bil star 19 let, hči pa 16 let.

Doma in po svetu

Tragično, toda resnično. »Nova Riječ«, glavno glasilo Samostojne demokratske stranke je prenehalo izhajati. List piše v svoji zadnji številki dne 4. julija: »Naš list ni trdil, da je njegova vloga v našem javnem življenju preračunala na nek brezuspeh neke stranke ali skupine. V prvi številki (1. novembra 1936) smo zapisali: Stavljamo se v službo miru proti vojni, sporazuma proti upor, napredka proti reakciji, demokracije proti diktaturi, človečnosti proti nasilju, socialne pravičnosti in reda proti kapitalistični grabežljivosti posameznikov. — Torej: program na daljšo dobo. Vsekakor aktuelni, ali vendar prenehamo izhajati. Vse bolj se v zadnjem času ožijo možnosti, da naš list vrši naloge, ki si jih je zastavil. Ne samo cenzurne omejitve, temveč tudi sami dogodki, ki so izven nas in neizprosno delujejo na nas, ji postavljajo zapreke. Danes odločuje uspeh ali poraz na bojišču bolj kakor vsa logika in vsa idejna prepričanja... Sedaj prepuščamo drugim, da se čimprej in čimbolj prilagodijo geslom druge orijentacije.« —

Kmečka demokracija. »Hrvatski dnevnik« za Dalmacijo piše: »Gotovo je, da naše ljudstvo ne želi spremembe političnega sistema. V političnem pogledu ostanemo Hrvati demokrati. Z drugimi besedami: za nas je svobodna narodna volja glavni činitelj pri upravljanju države in to od najvišje do najnižje upravne jedinice... HSS ne pozna korporacijskega sistema, a tudi odklanja gospodarski liberalizem, ki je doživel sedaj popolni zlom. Ko naše ljudstvo misli na gospodarske in socialne reforme, misli na ureditev odnosov med delom in kapitalizmom, med proizvajalcem in konzumentom. Zaradi tega se morajo kretati vse nameravane reforme (vlade) v tem okviru in ne smejo služiti kot sredstvo za uničenje političnih svoboščin.«

Krepko po zobeh se tolče »Slovenec« v št. 152. Na strani 4 v rubriki »Politični zapiski« navaja list poglavje iz članka v dijaškem listu »Mi mladi borci«, v katerem mladi borci vale krivdo za poraz Francije na ljudsko fronto in na intrige socialista Bluma. Na strani 9 v isti številki, pa prinaša »Slovenec« članek z debelo tiskanim naslovom: »Maginotova črta — nesreča Francije«, v katerem ponavlja list izjavo francoskega poslanika iz južne Afrike, ki je sedaj v Franciji in s Petainovo vlado. Tako-le piše »Slovenec«: »Soglasno z mnogimi visokimi in odličnimi francoskimi vojaškimi osebnostmi pravi omenjeni poslanik, da je bila Maginotova črta — nesreča Francije. Mnogi generalstabi poveljniki so bili mnenja, da ni moči zavzeti te črte, kjer so bili vsi tako dobro spravljani in so na varnem snovali obrambne načrte. S tem je izginila napadalnost in tradicionalni podvig francoske armade in je nastalo brezdelje, ki se je preneslo tudi tja, kjer ni bilo nobene Maginotove črte. Le tako se je utegnulo zgoditi, da so že v mirni dobi častniki vojne akademije zavrgli vse načrte, ki so se bavili z mislijo, da se je uspešno braniti le z močno ofenzivno armado.« — No, gospodje Slovenčarji, ko ste se sami tako krepko po zobeh, je pa res na mestu vprašanje, ki ste ga natisnili na strani 4 v št. 152: »Kaj pravite zdaj?« Mogoče bo kakšen vaš naročnik vendarle toliko odprte

glave, da vam bo tako vprašanje zastavil in rekel, kaj pa ima z vsem tem opravka ljudska fronta, Leon Blum in francoski učitelji. Da, če bi bili poslušali Bluma in de Gaulleja!

Kdaj bodo rešene invalidske zadeve? Po novi uredbi o invalidih in priznanju invalidnosti so bila ustanovljena invalidska sodišča, ki pa svojega posla najbrž še dolgo ne bodo opravila. Tako leži pri enem samem sodišču še okrog 7000 slučajev, ki čakajo na rešitev. Podobno je najbrž tudi pri ostalih sodiščih. Toda z rešitvijo invalidskega sodišča stvar še ni opravljena, ampak mora biti vsak akt posebej predložen tudi najvišjemu invalidskemu sodišču, ki potem odloči o invalidskemu sodišču ali potrdi, ali pa razveljavi. Posledica tega je, da se je pri vrhovnem invalidskem sodišču, ki posluje v poslopiju ministrstva za socialno politiko v Beogradu nakopičilo že dolejš okrog 48.000 aktov, ki čakajo na to, da jih bo vrhovno invalidsko sodišče vzelo v pretres. Invalidi, čijih akti imajo tako visoko tekočo številko, tako izjavljajo pri najvišjem sodišču sami, v najboljšem slučaju upati, da bodo dobili rešitev v štirih mesecih, lahko se pa zgodi, da bo vse skupaj trajalo še mnogo dalj.

Verjetno je, da bo to trajalo res mnogo dalj kot pa se domneva. Kar računamo: ako vzamemo, da se vsak akt reši v petih minutah, znaša to pri 48.000 aktih 240.000 minut ali 4000 ur oz. ako računamo delovni dan po 8 ur, 500 dni. Toda ako bo sodišče vsak akt hotelo res preskusiti, potem je 5 minut za rešitev akta gotovo preskopo odmerjen čas. To samo na sebi najbolj zgovorno priča, kako upravičeni so bili prigovori proti temu, da se za dokončno rešitev invalidskih zadev postavi eno samo najvišje sodišče v državi. Ali ne bi bilo v interesu države, pa tudi prizadetih invalidov, da bi se invalidske zadeve reševale v čim krajšem roku. Zato bi bilo pametno, ako bi se bilo namesto enega samega vrhovnega invalidskega sodišča vzpostavilo okrogna invalidska sodišča, kar bi posel silno olajšalo in pospešilo, vrhovno sodišče pa bi odločalo res samo v spornih zadevah. V Beogradu je najvišje invalidsko sodišče nameščeno v precej ozkih prostorih. Soba arhiva je dobesedno zatrpna z akti in...

V Italijo bomo izvozili v enem letu za 800 milijonov dinarjev blaga. Novi trgovinski sporazum z Italijo, ki je stopil v veljavo dne 1. julija in bo trajal do 30. junija 1941, predvideva izvoz iz naše države v vrednosti okroglo 800 milijonov dinarjev. Največ bomo morali izvoziti pšenice in sicer 10.000 vagonov, koruze 5.000 vagonov, konj 2.000 komadov, 24.000 komadov goved, 6.000 goved posebej v Albanijo, 10.000 svinj, 3.400 ton kokoši in rac, 450 ton svežega mesa, 10 ton predelane mesa, 2.500 ton jajc itd. Iz Italije pa bomo dobili 20.000 ton riža, 20 ton semen za zelenjavo, 15 ton živega srebra, 8.000 ton bombažnega prediva, 2.000 ton prediva za umetno svilo in 40 ton prediva prirodne svile, 15 ton zračnic za avtomobile in kolesa ter 15 ton jermenov za transmisije. Izplačilo se bo vršilo v kliringu v roku najdalj 6 tednov.

Konkurenca med italijansko in nemško prejo umetne svile. Naše tekstilne tovarne za blago iz umetne svile so navezane na uvoz preje iz inozemstva. Svila in Holandska sta dobavljali svilen prejo najboljšje kvalitete. Množinske dobave pa so bile mogoče iz Italije in Nemčije. Sedaj je nastala velika konkurenca med nemškimi in italijanskimi tovarni, ki izdelujejo niti oz. preje iz umetne svile. Italijanske tovarnice umetne svile so v tem konkurenčnem boju podlegle nemškim tovarnicam, čijih proizvod je znatno cenejši od italijanskega.

Kljukasti križ nad Parizom. Nemški listi prinašajo fotografijo skupine nemških vojakov, ki gledajo z nekega vzvišenega prostora na francosko prestolnico Pariz, nad katero plapolala velika zastava s kljukastim križem. Med nemškimi vojaki stoji tudi francoski. — Nadalje objavljajo nemški listi sliko pohoda nemške artilerije okrog znane francoskega »Slavoloka zmage« v Parizu.

Zane Grey:

124

Mož iz gozda

»Ho, častivredni junak samokresa, Riggs, je ravno kar prejel od dame izraz nežnosti, — ko je hotel igrati kavalirja«, je odvrnil Moze, ki je stal najbližje.

»Jim, si ti videl?« je poizvedoval Anson. Njegova radovednost se ves popoldan ni prav nič zmanjšala.

»Hotel jo je potegniti iz sedla, pa mu je eno prisolila«, je odvrnil Wilson.

»Ta Riggs je enostavno tepec, ali pa trmast norac«, je rekel Snake obrnjen k Mozeju.

»Bos, hočeš reči, da je ves vražji. Zapomni si, kaj ti pravim, on naš bo še vse v nesrečo spravil.«

»V nesrečo spravil, —« je ponovil Anson s polglasno kletvico.

Mnogo rok hitro opravi delo. Nekaj minut pozneje je že veselo plapolal ogenj, voda je vrela, iz loncev se je kadil sopuh, duh po pečeni divjačini se je širil po ohlajenem ozračju. Dekle je končno le zlezlo iz sedla in sedlo na tla, medtem ko je Riggs odvedel konja za uzdo. Sedela je tam, očividno čisto pozabljena, glava se ji je brezpomerno povesila.

Wilson je pograbil sekuro in jo je krepko vihtel med smrekami; ena za drugo so počasi, med zamolklim pokanjem padale na tla. Potem se je po drsečem živketu njegove sekire moglo spoznati, kako je z dolgimi zamahi obsekaval vejčve. Kmalu za tem se je pojavil iz mraka inje vlekel za seboj očiščene smrekove drogeve. Odšel je še večkrat in ko se je

poslednji krat vračal, se je opotekal pod velikim bremenom mehkega smrečja. Razstlal ga je po tleh pod nizko gosto vejo kosate trepetlike. Potem je vzel velike goste smrekove veje in jih je poševno položil na to vejo in je na ta način čudovito hitro napravil zasilni zeleni šotor, v obliki čke A, z majhno odprtino v ospredju. Ko je potem iz nekega svežnja izmotal še odejo in jo vrget v ta šotor, se je dotaknil dekletove rame in ji je pošepetal:

»Ko boste gotova, zlezite notri. Ne kratite si spanja radi bojazni in skrbi, saj jaz bom ostal tukaj v bližini.«

Napravil je kretnjo, kakor da hoče nakazati dolžino svojega telesa pred ozko odprtino njenega šotora.

»O, hvala vam! Morda ste pa res Teksanec«, je zašepetala nazaj.

»Morda«, je mračno odgovoril.

Enaindvajseto poglavje.

Dekle je odklonilo jed, ki ji jo je ponudil Riggs, jedla in pila pa je nekoliko od onega, kar ji je dal Wilson; potem je izginila v smrečjem šotoru.

Čeprav je prej v tolpi Snake Ansona vladala tovariška zaupljivost in zgovornost, tukaj v tem zadnjem taborišču vsega tega ni bilo. Vsak posameznik je bil videti zaposlen sa m s seboj, kakor da razmišlja o neprijetnih slutnjah, ki so se pojavljale v njegovi duši, ki mu še samemu niso bile jasne in o katerih se njegovim tovarišem še najbrž niti ni sanjalo. Vsi so pušili. Potem sta Moze in Shady pri svitu ognja začela

mešati kvarte, a bila je to prav dolgočasna igra in oba sta le redkokdaj odprla usta. Riggs se je prvi skril pod svojo odejo in značilno je bilo, da se je vlegel v spoštljivi oddaljenosti od šotora, kjer je ležala Bo. Kmalu za njim se je mladi Burt godrnjaje oddaljil k svojemu ležišču. Čez kratko časa sta tudi kvartača sledila njegovemu vzgledu.

Snake Anson in Jim Wilson sta se molče udala globokemu razmišljanju poleg ugašujočega tabornege ognja.

Noč je bila temna, le malo zvezd je bilo videti na nebu. Veter se je v krčevitih sunkih in s pošastnim zavijanjem zaganjal med smrečje. Zdjaj pa zdaj je bilo iz teme slišati zamolkel udarec kopita.

Drugi za drugim so začeli močje, zaviti v svoje odeje, počasi in globoko dihati.

»Jim, mnenja sem, da nam je tale Riggs vso reč pokvaril«, je tiho rekel Snake Anson.

»Sem tudi tega mnenja«, je odvrnil Wilson.

»Bojim se, da nam je tudi vso tole White Mountainsko okolico zasvinjaril.«

»No, tako daleč še nisem mislil. Kaj misliš s tem reči, Snake.«

»Naj me vrag, če bi jaz sam to vedel«, je nejevoljno odgovoril. »Vem le, da so bili izgledi že dovolj slabi in da so sedaj še slabši. Minula jesen — potem zima — in zdaj se bližamo že aprilu. Nobenega živeža nimamo več, da bi mogli za dalje časa ostati v gozdovih... Jim, kako močan pa je po tvoji sodbi tale Beasley doli v naselbini?«

»Zdi se mi, da ni niti pol tako močan, kakor se dela.«

Iz naših krajev

CELJE

Mogoče je tudi to vzrok. Zadnjič ste objavili v »Delavski Politiki« zanimive vesti o odstavitvi funkcionarjev v nekem društvu. Mogoče je vzrok tej odstavitvi tudi v tem, da nekateri izmed odstavljenih že dalj časa nosijo krvavo rdeče kravate. — Celjan.

TRBOVLJE

Rudarsko razsodišče. V ponedeljek, dne 1. julija je zasedalo rudarsko razsodišče. Glavni predmet razprave so bile pritožbe treh vdov, katerim je bila ustavljena pokojnina. Ovdal jih je nek splošno znani ženskar. Naš časopis je že dvakrat dokazoval, da ne gre za konkubinat, ako so vpokojenci pod silo razmer primorani stanovati skupaj. Po stvarnem dokazovanju članov razsodišča se je o tem tudi razsodišče uverilo in je vsem trem vdovam priznalo pokojnino še za naprej. Da bo pa javnosti znano, kako in kdo je krivec, da je bila pokojnina tem recivam ustavljena, jim moramo predočiti kratko pojasnilo: Na križišču ceste, ki pelje ena v Trbovlje, druga v Hrastnik, ima vdova lepo hišo. Takoj po smrti njenega moža sta ji začela vsiljivo dvoriti dva gospoda. Razume se, da ju je vdova kratko malo odklonila. Res pa je, da je vdova sprejela v svojo hišo mladega rudniškega paznika na stanovanje, kateri je omenjenim preprečil vse njihove nakane. Gospoda sta imela dva dobra načrta: prvič vdovo telesno izrabiti, drugič pa, da bi svojo hišo po svoji smrti zapisala po njuni želji. Prva žrtev te povesi je bil omenjeni paznik, ker ga je eden izmed prej omenjenih gospodov toliko časa ovajal pri rudniku, da je bil potem zaradi majhnega prestopka reduciran. Ker pa se podleža še nista zadovoljila s tem, sta, da bi bolje zakrila svoje denunciacije pri bratovski skladnici, ovdal jo še dve drugi vdovi. Trbovljčani se upravičeno zgražajo nad takimi lažmi. Poštenjaki, ki na eni strani trdijo, da se mora morala čuvati, na drugi strani pa baš oni najbolj kršijo moralo. Kaj, ko bi kakšen gospod povedal, zakaj je bil odpuščen leta 1919 in na kakšen krivičen način je dobil potem par let na to pokojnino?

ZAGORJE OB SAVI

Ne kitimo ljudi s tujim pavjim perjem. — V dopisu »Toliko razvedrila, zraka in sonca« poje dopisnik »Slovenca« iz Zagorja slavo dvema gospodoma, češ, kako se trudita in skrbita za rudarsko dečo. Letos sta omogočila, da sta šle kar dve koloniji rudarskih otrok na letovanje in sicer ena na Sv. Planino in ena pa na Izlake. To je čisto v redu. Tudi mi smo vsakomur hvaležni, kdor za revno dečo kaj da, ali napravi, če on sam kaj zato žrtvuje. Če pa to dela z javnimi sredstvi davkoplačevalcev in z visoko materialno podporo od drugod, potem mislimo, da to ni nobena zasebna zasluga, ker to lahko vsak napravi, če ima položaj in sredstva na razpolago. Po povratku bomo pa otroke stehitali in primerjali pridobitev na teži, ki so jo zaznamovali otroci prejšnja leta, ko so letovali na Pohorju.

LAŠKO

Naši častitljivi starostniki. Vaš dopisnik je posetil 10 najstarejših Laščanov, da jim povsoti par vrstic ob večeru njihovega življenja. So to osamelci starčki in starke, ki preživljajo pozno jesen svojega življenja. Najstarejša je 89 letna ga. Dovečar Marija, vdova po davčnem slugi, ki že dolgo leta ne more iz sobe. Že 31 let je vdova, imela je 10 sinov, izmed teh jih je moralo 7 v svetovno vojno. Prav tako ima 89 let občinska uboga Mlakar Helena, ki je še danes deklica. Vse življenje je bila dminarica in perica v Laškem. Ga. Amon Ana ima 88 let, je že 42 let vdova, bila je v Laškem 46 let učiteljica ter je od l. 1918 v pokojju, a revica že več let ne more iz sobe. Njen mož je bil v Laškem 27 let župan, 33 let predsednik cestnega odbora, ter član mnogih društev. Ga. Stoschitzky Franja ima 86 let ter je vdova po železničarju, s katerim je po svojstvu službe morala romati po vseh delih bivše Avstrije. Ga. Benetec Franciška ima 85 let, je že nad 30 let vdova po čevljarju. Imela je 8 otrok, a njen mož je bil v Laškem nad 35 let čevljar in skoro vse življenje gasilec. Iste starosti je ga. Widra Filomena, vdova po rudniškem ravnatelju v Hudi jami. Ga. Teršek Marija ima 83 let ter je vdova po tovarniškem sodarju. Imela je 6 otrok. Nekdanje mogočne cemenarne, kjer je njen mož izdeloval sodečke, sta danes v razvalinah, a njen mož že dolgo v grobu, ona, starka pa še kljubuje, kar je res čudna ironija usode življenja. Starček Kranjc Mihael ima 81 let in je še danes tkalski mojster. Začel je to obrt že z 12 leti ter s ponosom trdi, da je plačal din 52 davka. Sedaj davkov ne plačuje, a še vedno dela od zore do mraka, sicer bi ga usoda potisnila v občinsko ubožnico. Izdeluje brisače, prtiče in prte, preproge in domače platno. Njegov izdelki so tako trpežni, da jih naročajo celo iz bivše Avstrije, Srbije, Hrvaške in od drugod. Tuji onstran meje že imajo njegove brisače po 40 let. Njegove lesene statve ropočejo celo ponoči. V utehu mu je žena Jožefa, ki ji je tudi 81 let. Pozabiti ne smemo na 80 letnega Jerčina Franca, ki je še danes fant. Nekoč je bil mesar. Sedaj se preživlja z dninami, zbiranjem starih kosti koz tld. Skoro vsi občani ga poznajo, ko jih po vojaško s palico pozdravlja vsak dan na ulicah. Skoro vsi izražajo, da je bilo življenje nekdanj lepše, neprisljano, razigrano, dandanes pa je vse preveč laži in trdot.

»Delavska Politika« ne dobliva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino!

LJUBLJANA

Pred selitvijo nove industrije iz Slovenije

Avtokaroserijska stroka se je v Ljubljani močno razvila. Več teh podjetij lahko štejemo med večje obrate. Med najbolj modernizirane spada vsekakor podjetje Avtomontaža, ki zaposluje okoli 70 delavcev.

Podjetje izdeluje moderne jeklene karoserije. Za Beograd sam jih je izdelalo že 50. Med delavci in podjetjem je bila l. 1936 sklenjena kolektivna pogodba pod vodstvom Zveze lesnih delavcev in je najnižja plača kvalificiranega delavca 5,50 din, nekvalificiranega 5 din. Povprečna plača znaša 7,50 na uro. Delavstvo ima tudi plačane dopuste. Z drugimi podjetji te stroke kolektivnih pogodb ni bilo mogoče skleniti, a se je to podjetje prav zaradi reda v njem najbolje razvilo.

V zadnjem času je jelo primanjkovati surovin in tudi manj naročil je bilo zaradi razmer. Podjetje je odpovedalo 18 delavcem službo, večinoma rodbinskim očetom. Delavstvo solidarno želi, da bi se skrajšal delovni čas in ostali odpovedani sodrugi v poslu.

Prav v tej stiski pa prihajajo vesti, da se

namerava podjetje preseliti v Beograd, Pančevu ali Zemun, ker mu tamošnje občine nudijo potrebni svet in razne davčne olajšave. Podjetje bi imelo ob sedanjem obsegu obrata na mesec okoli 20.000 din manj stroškov za rezižo, kar je vsekakor pomemben znesek.

Mi teh naših razmer v gospodarski politiki res ne moremo razumeti. Mi smo že opozarjali na to ob selitvi drugih industrij in tudi druga javnost je grajala nesmotreno politiko. Več let je opominjamo. Pri nas moramo imeti industrijo, če hočemo živeti. Zato je skrb za njo prav resna stvar.

Nova ljubljanska mrtvašnica Zale na pokopališču pri Sv. Križu je dograjena in je bila v nedeljo izročena svojemu namenu. Mrtvašnica je zgrajena v loku z lopami za mrliče in s portalnim poslopjem. Mrliče iz mesta bodo sedaj prepeljali kar v Zale, odkoder se bodo vršili pogrebi. Pogrebi iz Žal se tudi nekoliko pomenijo. Vsa opravila bo oskrboval Mestni pogrebni zavod v mestu.

MARIBOR

Nov bolniški paviljen, ki je že nad dve leti v surovem stanju, se vedno čaka dograditve. Od časa do časa se v nekem našem dnevniku pojavijo vesti, da bodo zdaj pa zdaj dela končana, ker se je posrečilo dobiti potreben kredit in bo tako to pereče vprašanje rešeno po zaslugi tega ali onega vplivnega gospoda. Pozneje se sicer izkaže, da poročilo ni bilo resnično, toda pretežna večina čitateljev pa vendarle misli, da je ta ali oni vplivni mož dosegel, da je Maribor s svojo široko okolico dobil povečano bolnišnico, ki je tako nujno potrebna. Že pred par tedni je bilo objavljeno tako poročilo v nekem ljubljanskem dnevniku. Dela na paviljonu bolnišnice pa se niso pričela in čaka stavba še nadalje na dograditev. Menimo, da je povsem odveč ponovno opisovati, kako nujno potrebna bi bila dograditev tega paviljona. Bolniki in pa oni, ki hodijo na obiske v tukajšnje splošno bolnišnico, vedo kako pomanjkanje prostorov vlada v bolnišnici.

Mariborsko narodno gledališče dobiva najnižjo subvencijo izmed vseh gledališč v državi. Dasi se mora gledališka uprava pravzaprav stalno boriti z denarnimi težavami, gledališki igralci pa nastopati za skrajno nizke gaže, je vendar mariborsko gledališče v povojni dobi vršilo svojo nologo v polni meri. Mirno lahko rečemo, da so bile uprizaritve mariborskega narodnega gledališča čisto na višini, da bi nas z nje lahko zavidali obiskovalci drugih gledališč, ki so sicer deležni sorazmerno visokih podpor. Glavno pažnjo je gledališka uprava posvečala izgraditvi drame. Poleg dramskih del pa je bilo uprizarjenih tudi mnogo operet, v zadnjih letih pa tudi vsako sezono po dve operi, v katerih so sodelovali po večini domači dramski igralci, ki morajo nastopati tudi kot pevci, imeli pa mo razen tega tudi več gostovanj. Vloga tukajšnjega narodnega gledališča pa je še posebno važna, ker vrši svoje kulturno delo v obmejnem kraju, zato bi bilo le želeto, da bi se deputaciji, ki ji načeljuje upravitelj dr. Brencič in ki se mudi sedaj v Beogradu radi intervencij za zvišanje podpore, posrečilo prepričati pristojne forume, da je tukajšnjemu gledališču potrebna izdatna podpora, da bo lahko nemoteno vršilo svojo kulturno misijo.

Prepleskajte ograjo glavnega mosta. Že pred meseci smo opozorili kako velika škoda lahko nastane, ako se ne bo čimprej prepleskalo in izboljšalo železno ograjo na tukajšnjem glavnem mostu, kjer neizprosno rja razjedalo železo. Povdarili smo, da bi se sedaj dalo to delo izgotoviti z majhnimi izdatki, pozneje pa bo za to potreben prav znaten znesek, da se bo popravila vsa škoda, ki jo povzroča rja. Odlaganje tega nujnega dela je torej skrajno škodljivo, zato ponovno apeliramo na merodajne činitelje, da nemudoma poskrbijo za to, da bo železna ograja na glavnem mostu čimprej na novo prepleskana in v kolikor je pokvarjena, popravljena.

Za mrtvega proglašeni se je javil. R. M. je l. 1910 odšel v Združene države Severne Amerike. Od tam se je poslednjič javil domačim iz Chicaga l. 1913 in sicer iz ondotne bolnišnice, kjer je bil na operaciji. Od tedaj ni bilo več o njem ne duha ne sluha. Zato ga je mariborsko sodišče na predlog svojcev dne 31. decembra 1915 proglasilo za mrtvega, uvedlo zapuščinsko postopanje in vse premoženje je pripadlo ženi. Dne 28. marca 1939 pa se je nenadoma vrnil v domovino. Začudenim svojcem je pripovedoval, da je večkrat pisal svoji ženi, toda nikdar ni dobil odgovora, nakar je tudi sam umolknil. Na sodišču so bili nemalo presenečeni, ko je vstopil v pisarno dozdnevni mrtvec. To je menda prvi slučaj pri mariborskem sodišču, da se je nekdo, ki ga je sodišče proglasilo mrtvim, javil. Pričakovati je, da se bo sedaj, ko bodo naši diplomatski odnosi s Sovjetsko Rusijo urejeni, oglašil še marsikateri »mrtvec« iz svetovne vojne, ki je ostal v Rusiji. Mnogo jih je, ki so se tamkaj oženili in si ustanovili lasten dom, med njimi so seveda tudi taki, ki so v »starem kraju« pustili ženo in otroke pa smatrajo, da je bolje za nje in za domače, ako ostanejo »mrtvi«, za kar jih tudi smatrajo.

Obrtno gibanje. V teku meseca junija je bilo v Mariboru izdanih 7 novih, črtanih pa 6 obrtnih pravic.

Iz Česke

Praški otok za Hitlerjevo mladino. DNB. Namestnik župana mesta Prage, nemški profesor dr. Pfitzner se je že dolgo pečal z načrtom, da bi oskrbel v Pragi dostojno streho za Hitlerjevo mladino. Ta načrt bo sedaj skoro uresničen. Mesto Praga se je ravnokar odločilo, da bo darovalo nemški mladini »Strelni otok« na reki Vltavi, ki bo odslej služil Hitlerjevi mladini tako, kot je doslej Narodni gardi mesta Prage.

Ceste na Češkem so te dni opremili s kazali ki kažejo smeri proti mejnim krajem protektorata v pravcu proti glavnim nemškim mestom. Napisji so v rumeni barvi.

Gospodarske posledice izselitve židov so razne posebnosti tožb za njihovo premoženje. V praških listih je bil objavljen te dni oglas, da je vložil mednarodni komisar mednarodne transportne tvrdke Schick & Rosenbaum tožbo proti neki Mariji Klein, ki je neznanega bivališča in se radi tega poziva, da se javi uradno postavljenemu odvetniku, ki bo začasno zastopal njene interese v tej pravdi. Pravdali se bosta torej dve stranki v Pragi, od katerih že nobena ni več na Češkem, ampak najbrž obe dve kje v Ameriki.

Vsako jajce popisano. »Centrala za mleko, maslo in jajca« opozarja trgovce in konsumente, da so vsa jajca, ki so pobrana od lastnikov kokoši, v zbiralnicah sortirana in označena. Šele nato pridejo jaja v trgovino, razdeljena po kakovosti in teži. Bilo je ugotovljeno, da nekateri trgovci ne pazijo na to razdelitev ter prodajajo vsa jajca povprečno po K. 1.10, čeprav velja ta cena le za jajca prima, medtem ko stanejo drugovrstna jajca K. 1.5 in jajca z umazano lupino in podobno samo 95 vinarjev. Kršenje teh cen se bo strogo kaznovalo.

Sprememba pri oddaji mleka. Predsednik vlade je izdal naredbo, da veljajo odslej listi za dobavo mleka štiri tedne in ne več en mesec. Vsak konsument mora za prihodnji teden najpozneje v petk oddati dobavni listek za prejem mleka v prihodnjem tednu.

Reguliranje nabiranja borovnic. »Zveza češkomoravskih sadnih in zelenjadnih organizacij« je s posebno naredbo prepovedala nabiranje borovnic do 6. julija. Prepoved je izdana radi tega, ker so ljudje nabirali nezrele in tudi zelene borovnice ter pri tem pohodili cela polja nezrelih borovnic ter sicer delali škodo po lesu.

Obnovljena zbirka starega železa. Ministrstvo trgovine javlja, da se bo na vsem ozemlju Protektorata ponovno pobiralo staro železo. Vsi železni predmeti in posamezni deli, ki ne služijo več svojemu namenu in leže okrog brez koristi, ne spadajo na podstrešje ali v smetišnico, temveč v livarno. S tem se podpira delovni proces in odpadki postanejo koristna materija. Zbirka bo trajala 14 dni in morajo pristojni organi skrbeti, da bo pravočasno oddano vse staro železo.

Smo imeli pa vendar prav. Zadnjič enkrat nas je »Slovenec« zgrizel, ker smo napisali v našem listu tega in tega leta pred našim časom, štetjem namesto po njegovem, pred Kristusom. Obdolžil nas je, da smo proti veri in Bogu ter klical vs pošteno slovensko javnost zoper nas. V številki 152 »Slovenca« pa je izšel članek »Uvod v sveto pismo nove zaveze«, v katerem je govora o istoimenski knjiži univ. prof. dr. Andreja Snoja. Med drugim citamo v tem članku: »Za boljše razumevanje sv. pisma pa je v dodatku orisal tudi razmere v Sveti deželi za časa Kristusovega delovanja, rodovnik Herodove kraljeve rodbine, kronološki pregled važnejših dogodkov, iz katerega je razvidno, da se Kristus rodil l. 8 (oz. 7) pred Kristusovim rojstvom (krščansko letoštetje napačno!) in da je umrl na veliki petek l. 30 po Kristusovem rojstvu, star torej 38 let!« — Kaj sledi iz tega: Da smo imeli mi prav, ko smo pisali, da moramo označiti leta kot leta pred ali po našem časovnem štetju, ne pa kot leta pred ali po Kristusovem rojstvu. Zato je tudi nespametno, ako »Slovenec« še sedaj piše, da se je Kristus rodil l. 8 pred Kristusovim rojstvom. To je nesmisel. Po poduku univ. prof. dr. Andreja Snoja bo moral tudi »Slovenec« pisati ne več leta tega in tega po Kristusovem rojstvu, ampak leta tega in tega po našem časovnem štetju, če ne bo hotel biti smešen. Prav bi bilo, ako bi »Slovenec« sedaj preklinal tisto svoje zmerjanje na naš naslov, toda prepričani smo, da tega ne bo storil.

Delavci pod vojaško upravo v Bolgariji. V Sofiji in Plovdivu je nastalo med tobačnim delavstvom stavkovno gibanje. Z ozirom na to je dne 24. junija ministrski svet sklenil, da razlegne veljavnost zakona o civilni mobilizaciji na vsa industrijska podjetja in njihovo delavstvo. S tem sklepom je bolgarska industrija podrejena direkiji za civilno mobilizacijo pri vojnem ministrstvu. Po zakonu smejo delavci in nameščenci zapustiti delo le z dovoljenjem vojaške oblasti, sicer so kaznovani z zaporom od 8 do 10 let, pa tudi z dosmrtno ječo. Stavkajoči delavci, ki so morali vstopiti zopet v delo, bodo do nadaljnjega dobivali plačo, ki so jo dobivali do 15. junija. Tako je rešeno vprašanje delavskih gibanj za zboljšanje položaja in vse je v najlepšem redu.

Nove poštné določbe v Nemčiji v dopisovanju z nevtralnimi inozemstvom. Švicarski list »Aufbau« poroča: Nemške oblasti so izdale naredbo, ki prepoveduje oddajo pisemske pošte ki je namenjena v nevtralne države, v poštno nabiralnico. Pisemske pošiljke za nevtralno inozemstvo se morajo odslej oddati direktno pri poštne uradu in odpošiljatelj pisma se mora na pošti legitimirati; dopisnice in pisma v nevtralne države morajo biti pisana čitljivo, če mogoče pa s strojem. Tudi mora odpošiljatelj na zadnjo stran napisati svoj natančen naslov. Ta nova odredba omogoča popolno kontrolo vseh oseb, ki so v pisemskih stikih z nevtralnimi inozemstvom, kakor tudi deloma tistih, ki pišejo iz inozemstva v Nemčijo.

Angleški dnevniki izhajajo radi štednje na papirju odslej le na šestih straneh.

Najnovejše vesti

Naš poslanik v Moskvi dr. Gavrilovič je dne 7. t. m. prispel na svoje službeno mesto.

Pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe s Slovaško se bodo pričela v Beogradu te dni.

Pogajanja med jugoslovanskimi in italijanskimi industriji radi ureditve medsebojnih odnosov v industriji so pričela dne 12. t. m. na Eledu.

Pogajanja glede prevoza blaga v času vojne v Italijo in Nemčijo preko Jugoslavije, Madžarske in Rumunije so bila te dni v Rimu in se bodo nadaljevala dne 15. t. m. na Dunaju.

Italijanska letala so dne 7. m. napadla Malto. Bombe so ubile 9 ljudi, 4 italijanska letala so bila sestreljena.

Francija je izročila Nemčiji vse nemške ujetnike in je o tem obvestila komisijo za premirje.

Volitve v parlament v Litvi bodo dne 14. julija. Vlada je izdala proglas, v katerem obljublja velike socialne reforme in politično svobodo ter v zunanji politiki sodelovanje s SSSR.

Krvave predsedniške volitve so bile v Mehiki 7. t. m. V glavnem mestu Mexico City je bilo 250 ljudi ubitih, 261 pa ranjenih. Posredoval je sam dosedanj predsednik. Predsedniški kandidat general Comarco je dobil 90 odst. vseh oddanih glasov.

Enotna stranka je potrebna Japoncem, je izjavil bivši predsednik japonske vlade princ Konoje. Ta stranka bo imela nalogo uravnava vse javno življenje in odstraniti nasprotja med vlado in vojsko.

Ameriško pošiljko zdravil in obvez kitajskega »Rdečemu križu« so zadržali v francoski Indokini. Kitajska vlada se je obrnila na ame-

riško vlado, da posreduje glede izročitve te pošiljke.

Angleški otroci v Ameriki. V Ameriko je prispel prvi transport otrok iz Anglije.

Letalski boji. Reuter poroča: Dne 7. julija je bilo sestreljenih 7 nemških in 6 italijanskih letal.

1 milijardo funtov šterlingov za oborožitev bo zahtevala angleška vlada od parlamenta na seji 9. julija. Prvi tak kredit je znašal 500, drugi 700 milijonov funtov, sedaj zahtevani bo torej največji.

Čezdalje več premoaga nakopljemo. Naša premožna produkcija je znašala v prvih petih mesecih letošnjega leta 2,96 milijonov ton ali 567.870 ton (23,6 odstotkov) več kot lani v istem času.

Hrvaška stanovanjska zaščita. Navodila hrvaške banske uprave določajo, da se najemnine po 1. septembru 1939 do nove navedbe ne smejo zvišati, ne starim ne novim najemnikom stanovanj ali lokalov. Nenajeti lokali in stanovanja se smejo oddati po v delu mesta običajnih cenah. Sporazumno se sme zvišati najemnine, če so bila stanovanja ali lokali komfornije (plin, kopalnica, dograditev) opremljeni in postali rentabilnejši.

»Pojdi mirno v boj za resnico in svobodo! Ne trepeči, če zmaga laž! Če si pa ujet v vezi brezpravja, kot mušica v pajkovi mreži, se uči umreti, da moreš ostati človek in služiti svojemu rodu.«

Švicar Pestalozzi, slaven vzgojitelj.

Dr. Avg. Reisman:

Pravica do mezde ob orožnih vajah, četudi služba še ni trajala 1 leto

§ 219 in 221 obrtnega zakona

Številni vpoklici na orožne vaje povzročajo vedno znova vprašanja pri našem »Pravnem svetovalcu«, ali ima delavec pravico do mezde ob času orožnih vaj tudi tedaj, če njegovo službeno razmerje še ni trajalo nepretrgoma leto dni, kakor to predpisuje § 221 obrtnega zakona.

Tudi pred sodišči se množijo take tožbe. Okrajno sodišče v Mariboru je v nekem slučaju že pred meseci zavrnilo tožbo delavca, ki je zahteval plačilo mezde za 1 teden v smislu § 219 obrtnega zakona, ko je bil vpoklican na orožne vaje, pa njegova služba še ni trajala leto dni in je zahteval vsled tega plačo za 1 teden po § 219 o. z., čes, da je bil »zadržan opravljati službo brez svoje krivde iz tehnege vzroka, ki zadeva njegovo osebo«.

Y tem slučaju namreč priznava § 219 o. z. plačilo mezde za 1 teden, med tem ko daje § 221 o. z. pravico do denarnih prejemkov za 4 tedne, če je trajala služba že leto dni.

Okrajno sodišče v Mariboru je smatralo, da na ta primer ni uporabil § 219, ker se kaže ne nanaša na vojaške vežbe, ampak govori o tem le § 221 o. z., med tem ko »velja § 219 le za kratkotrajne ne preko 1 tedna trajajoče zadržke radi bolezni ali drugih tehničnih vzrokov«.

Tudi okrajno sodišče v Kranju je podobno, a s širšo utemeljitvijo zavrnilo tožbo delavca na plačilo mezde za orožne vaje po § 219 o. z., ker ta delavec še ni bil eno leto v službi pri istem delodajalcu.

Podobno so baje že tudi nekatera druga sodišča sodila in tudi v pravnega svetovalca nekega ljubljanskega lista je že zašlo to zgrešeno pravno mnenje.

Iz zgodovine te zakonodaje

To napačno tolmačenje §§ 219 in 221 o. z. v škodo delavcev glede zahtevka mezde ob orožnih vajah je zakrivilo le površno tolmačenje § 219 o. z., ki je prevzet v celoti dobesedno po § 1154b občega državlanskega zakona. To določilo je prišlo še pod Avstrijo kot novost takratne avstrijske socialne zakonodaje v obči državljanski zakon na podlagi dolgotrajnega razpravljanja v pravnih odborih in pododborih avstrijskega parlamenta in Gosposke zbornice od leta 1907 naprej ter je bilo sprejeto v končni obliki šele decembra 1916 z veljavo od 1. januarja 1917 dalje. O razpravljanju cele takratne novele o službeni pogodbi imamo ohranjen točen stenografski zapisnik »Komisije za justične zadeve k spremembi o. d. z.«

Razlogi in nameni teh novih zakonov

Iz tega stenografskega zapisnika pa izhaja, da so hoteli zakonodajalci s 1154b o. d. z., sedaj naš § 219 o. z., odvzeti predvsem »nevarnost« z gube zaslužka ob zaprečenju dela delojemalca in prenesti to nevarnost z ozirom na »vladajoče gospodarske razmere« (!) na delodajalca, kakor se je to izvajalo s stališča človekoljubnosti že tudi poprej, na primer z dunajskim služabniškim redom iz leta 1810 in pozneje z zakonom o trgovskih nameščencih iz leta 1910.

Mariborska sodba tudi še vedno popolnoma zgrešeno tolmači določilo »enega tedna«, o katerem pravi razlaga omenjenega stenografskega zapisnika čisto jasno, da ima delojemalec pravico do mezde za največ en teden, ne pa da bi imel to pravico le tedaj, če bi ne mogel delati do največ enega tedna in da bi potemtakem ne dobil mezde, če bi bil holan ali sicer ne mogel delati preko enega tedna. Ta § 1154b o. d. z. ali § 219 o. z., daje torej pravico do mezde za 1 teden v slučaju delavčevega zadržanja od dela v slučaju bolezni ali zbog nezgode in iz drugih tehničnih vzrokov, ki zadevajo njegovo osebo. Glede teh drugih tehničnih vzrokov na pravi zopet stenografski zapisnik avstr. Gosposke zbornice:

»Da spada k temu tudi vpoklic v vojaško službo, je samoobsebi umljivo.«

Ker je za razlago vsakega zakona merodajen predvsem in edino namen zakonodajalca, ki ga imamo tukaj dokumentarčno ohranjenega in smo mi prevzeli § 219 o. z. z dobesednim besedilom § 1154b o. d. z., ki izrecno še sploh ni razveljavljen pri nas, velja vsled tega neizpodbitno, da imajo delavci, ki še niso eno leto nepretrgoma v službi pri istem delodajalcu, ob vpoklicu k orožnim vajam pravico do mezde po § 219 o. z., seve največ do enega tedna po 14. dneih službovanja.

Kakšne so bile avstrijske in češke sodbe, o tem?

Tako so pravilno razlagala to zakonito določilo § 1154b o. d. z. tudi avstrijska sodišča, dokler smo bili pod Avstrijo.

Odločba obrtnega sodišča Dunaj z dne 24. januarja 1917 pravi: »Plačilo mezde po § 1154b o. d. z. ni odvisno od trajanja službenega zadržka. Tak zadržek pa je v smislu tega zakona tudi vpoklic v vojaško službo.« Enako se glasi sodba deželnega sodišča Gradec z dne 12. aprila 1918. — Avstrijska republika pa vojaške obveznosti ni poznala in zato tudi iz te dobe ni sodb.

Kakor mi, je prevzela z o. d. z. § 1154b tudi Češkoslovaška republika. In njena sodišča so enako razlagala veljavnost § 1154b tudi za vpoklic v vojaško službo, zlasti tudi na orožne vaje. Plenarna odločba najvišjega sodišča z dne 26. septembra 1922, nadalje z dne 28. marca 1923, pravi: »Važen razlog v osebni delojemalca po § 1154b o. d. z. je tudi vpoklic v vojaško službo med mobilizacijo.« Odločba istega Vrhovnega sodišča z dne 5. junija 1923: »Tudi druga vojaška služba, kakor ona med mobilizacijo je važen razlog v smislu § 1154b o. d. z.«. Odločba vrhovnega sodišča z dne 27. januarja 1925: »Predpis § 1154b o. d. z. velja tudi za nastop orožnih vaj.«

Tudi prizivno sodišče v Ljubljani: da

Tov. odvetnik dr. Vilfan v Kranju mi je pa pravkar poslal sodbo okrožnega kot prizivnega sodišča v Ljubljani, ki je v gori omenjeni tožbi delavca iz Kranja spremenilo izpodbijano sodbo okrajnega sodišča v Kranju ter tudi priznalo naše stališče, da spada med važne razloge § 219 o. z. vpoklic na orožne vaje. Obrazložitev sodbe pravi:

»Pravno stališče prve stopnje glede razlage § 219 in 221 obrtnega zakona ni pravilno. Pod dejanski stan § 219 o. z. spada gotovo tudi odsotnost delojemalca vsled orožnih vaj. Tudi tako okolnost je smatrati v tem smislu, da je bil delavec zadržan od dela brez svoje krivde iz važnega razloga. Res sicer § 221 obrtnega zakona izrecno obravnava odsotnost službojemalca radi orožnih vaj. Toda tu gre le za specijelen primer, v katerem je službojemalec v službi vsaj 1 leto, dočim se § 219 o. z. zadovoljuje že s skrajšano zaposlitvijo. Res je sicer, da se orožne vaje tičejo tudi države in vsega naroda in da mora vsakdo temu doprinesiti svoje žrtve. Ne sledi pa iz tega, da bi moral doprinesiti to žrtve ravno socialno šibkejši delavec.«

Zaključek:

Po vsem tem je torej jasno, da ima tudi oni, na orožne vaje vpoklicani delavec, ki še ni bil eno leto nepretrgoma v službi pri enem delodajalcu, nesporno pravico do mezde vsaj za 1 teden in sicer v smislu § 219 obrtnega zakona.

Enake pravice do plačila mezde ima delavec v smislu § 219 o. z. tudi ob vpoklicu na kaderski rok, če še ni bil celo leto v službi, ali pa leto dni in več.

Ta drugi del § 219 o. z. je še v veljavi tudi za rudarje, ki imajo torej ravno tako pravico do teh zahtevkov v slučaju orožnih vaj in odsluževanja kaderskega roka.

Kotiček sodružic

Otrok ni igrača.

Domača vzgoja otrok je po veliki večini prepuščena delavski in kmečki ženi-materi. Poleg tega je opaziti, da ima v nežni otroški dobi mati mnogo več vpliva na otroka, kot pa oče, zato je zelo važno, da se predvsem delavske matere mnogo bavijo z vprašanjem pravilne vzgoje otrok. Seveda mora pretežna večina delavskih žen-mater čisto predvsem skrbeti za prehrano in vsakdanje potrebščine družine, kar je zlasti v sedanjih časih izredno težko; vrhu tega pa mora mnogo delavskih mater delati tudi v tovarni, ker je možev zaslužek prenizek za preživljanje družine. Kljub temu pa je neobhodno potrebno, da se vzgoja otrok ne zane-marija, ker se to sicer pozneje maščuje, ko otrok doraste. Znanstveno je dokazano, da otroci ne podedujejo po svojih stariših niti dobrih, niti slabih lastnosti, temveč je vse odvisno od pravilne vzgoje, s katero je treba pričeti že v zgodnji mladosti. Pojem pravilne vzgoje je seveda zelo širok in si ga nekateri roditelji predstavljajo na ta, drugi zopet na drug način. Kot pripomoček za vzgojo služijo nekaterim rodbinam oziroma roditeljem razna teoretična razglabljanja o vzgoji otrok, ki čisto olajšajo oziroma nudijo mnogo praktičnih nasvetov za roditelje. (Zlasti priporočljiva je knjiga pisateljice Milice Stupanove: »Težko vzgojilivi otroci«). Najvažnejše pa je vendarle nauk, ki ga lahko črpamo iz narave in življenja samega. Mati, seveda pa tudi oče morata vedno budno slediti razvoju otroka in kolikor mogoče upoštevati vse pojave, ki jih opazita pri otroku. Nikoli se ne sme odpraviti otroka z znanim odgovorom: »Ti še tega ne razumeš«, ali pa podobno, zlasti pa se otroku ne sme govoriti neresnice. Če te otrok zaloti, da si ga nalačala, boš za vedno izgubila njegovo zaupanje, s tem pa tudi vsak vpliv, s katerim bi zamogla usmerjati njegovo vzgojo. Tam, kjer obstajajo delavska društva, kakor n. pr. »Detoljub«, naj se roditelji v predšolski dobi posvetujejo z izkušenimi funkcionarji, v šolski dobi pa naj bodo stalno v stiku z učitelji in vzgojitelji sploh, kar jim bo znatno olajšalo to težko delo. Nikoli ne smatraj otroka za igračo, ki ga imaš za zabavo, prav-tako pa seveda tudi ne sme biti otrok kot nadloga pri hiši. Posledice nepravilne ali pomanjkljive vzgoje, zlasti ako prepuščas otroka vzgajati čisti, so čisto usodopolne tako za otroka, kakor tudi za roditelje in stariše, nič manj pa tudi za človeško družbo. Posebno pažnjo morajo posvečati vzgoji otrok delavci in kmetje, če nočejo, da se ne bo človeštvo pogrezalo vedno globlje v močvirje. Nov pravičnejši red, kjer bo vladala socialna enakopravnost, bodo človeštvu priborili le borci z neupogljivo voljo in kristalno čistim značajem. Te borce pa je treba pravilno vzgajati. Zavedaj se, delavska mati, da je ta vzvišena in težka naloga poverjena tebi.

Jedila za vroče dni.

Poletje je vroče in včasih začne človeku vsaka topla reč presedati. Obkel bi se tako, da skoraj nič ne bi ostalo na njem, vsa okna

bi odprl, dasi se pri tem včasih ludo zmoti, pil bi samo mrzle pijače, kar tudi ni vedno dobro, in tako je tudi z jedmi. V tem oziru si pa prav lahko pomaga, zakaj mrzlih jedil je mnogo in v njih je prav toliko kalorij in vitaminov kot v toplih. Vsakovrstno sadje bo sedaj zrelo, le treba je, da je za jed res zrelo in dobro umito. Solate se lahko prireajo na mnogo načinov. Pa tudi tisti ima dovolj izbire, ki so mu najljubše mesne jedi. Sem spadajo različne hladetnine (zolge), ki se lahko naredi iz različnega mesa. V naslednjem podajamo navodilo za

telečjo hladetino.

Vzami dva kilograma telečje noge in jo dobro očisti. Posoli in popoprjaj po okusu, deni v lonec in dolij toliko vode, da bo meso pokrito. Kadar zavre, pusti, da se kuha približno eno uro. Potem nareži kakšne tri korenice, nekoliko zelene, malo petršilja, čebule in česna po okusu, nastrgaj pol limonine lupine in dodaj vse to k mesu. Kuha naj se, da bo meso prav mehko, toda da ne razpade. Če je potrebno, dolij nekoliko vroče vode, ampak če ni treba, pusti, da se povre. Kadar je meso dovolj mehko, ga razreži na kocke, odstrani kost, odcedi ostale primese in jih lepo pomešaj z mesom, daj v skledo in polij s tekočino, ki si jo odcedila in pusti čez noč na hladnem, da se strdi. Servira se lahko s kakršno koli solato; najbolj primerna je pač krompirjeva, zelena ali pa zeljnata.

Telečja solata

Tudi to je zelo okusna poletna jed. Za to potrebuješ:

dve kupici na kocke zrezane kuhane teletine, pol kupice narezanih kumaric, tretjino kupice narezane zelene, dva trdo kuhana, narezana jajca, dve žlici sesekljane petršilja, dve žlici nasekljane čimeta, dve žlici nasekljane čebule, pol žličice soli, četrt žličice paprike, tretjino kupice majoneze, dve žlici s kisom pomešanega olja.

Vse to lepo zmešaj in daj na hladno. Servira se na svežih solatnih listih.

Angleške kantine. V prejšnji svetovni vojni so imele natakarike po angleških kantinah kratko krilo, bele gamaše in vojaško čepico s kokardo. Danes pa izgleda kantinerka popolnoma drugače. Nosi delovno obleko kot kakšen mehanik in se ne ustraši, če je treba leči na tla, da popravi svoj avto ali izmenja kolo. Angleška kantinerka je prodajalka, šoferka in mehanikarka obenem. Večina angleških kantin se nahaja v nalašč za to narejenih avtomobilih. Takšen kantinski avtomobil je vse obenem: gostilna, pošta, pralnica, apteka, trgovina, delikatesa. Moderna angleška kantina ima vsega dovolj, kar si vojak zaželi. (»Republikaner«.)

Delavski pravni svetovalec

Škodljivi sosed (Celje).

Vprašanje: Sosed mi je delal 10 let škodo. Napravil sem zato med najinimi vrtovi plot. Kljub temu zliva preko ograje vodo in meče odpadke po moji zelenjavi. Kaj naj storim, da preprečim nadaljnjo škodo v mojem vrtu?

Odgovor: Pokličite sodnega zvečenca, da oceni nastalo škodo in lahko nato tožite krivce na plačilo ugotovljene škode. Še večje stroške pa lahko povzročite takim motilecem Vašega posestva, če vložite proti njemu tožbo radi motenja posestva. Za tako tožbo morate imeti za nesljive priče, ki bodo lahko potrdile, da je sosed osebo v zadnjih 30. dneh motil Vašo zadnjo in mirno posest vrta s tem, da je bodisi tja zlival vodo ali metal odpadke. Po 30. dneih izvršenega dejanja je taka tožba že zastarana in bi lahko vložili potem le tožbo na priznanje Vaše lastnine, za katero pa imate 30 let časa.

Nabiranje prostovoljnih prispevkov. (Senovo).

Vprašanje: Politično oblast smo prosili za dovoljenje nabiranja prostovoljnih prispevkov za bolne delavce ter za druge podobne svrhe. Prijavo smo kolekovali z din 10, toda smo morali naknačno še doplačati din 20. Ali je to postopanje politične oblasti pravilno in ali je sploh treba tako nabiranje prostovoljnih prispevkov prijaviti politični oblasti?

Odgovor: Vsako javno nabiranje prostovoljnih prispevkov je treba javiti politični oblasti. V prijavi odnosno prošnji je treba navesti na-

men nabiranja prostovoljnih prispevkov, osebe, ki so določene za pobiranje ter kraj, kjer se bo to nabiranje vršilo. Prošnjo smejo praviloma vlagati društva, poedinci le izjemoma. Politična oblast izda nato dovoljenje, v katerem označi opravljene osebe za nabiranje, kraj nabiranja ter čas, za katerega velja to dovoljenje, ki pa ni nikdar daljši kot eno leto. Take prošnje je treba kolekovati z din 10 za vlogo in z din 20 za rešitev. Toda društva, katerih pravila predvidevajo nabiranje prostovoljnih prispevkov, vlagajo na pristojno politično oblast le prijavo, kolekovano z din 10. K taki prijavi ni treba koleka za rešitev, ker se na take prijave praviloma ne izdaja rešitev, s katero se bi nabiranje prostovoljnih prispevkov šele dovoljevalo. Zato je v našem primeru odločilno, ali imate že v društvenih pravilih predvideno nabiranje prostovoljnih prispevkov. Če se nabiranje prostovoljnih prispevkov vrši le v krogu društva, ni treba nikakšne prijave ali prošnje na politično oblast.

NOGAVICE

NAJNOVEJŠE BARVE
PRI JAKOBU LAH, MARIBOR

PERILO

VELIKA IZBIRA PRI LAMA MARIBOR

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.43

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zadržni delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure